

T.C.

YARGITAY

İÇTİHADI BİRLEŞTİRME GENEL KURULU

E. 2019/4

K. 2020/1

T. 19.6.2020

- SİGORTA TAHKİM KOMİSYONUNCA 20.07.2016 TARİHİNDEN SONRA VERİLEN KARARLARDA KANUN YOLU (Kanun Koyucunun İstinaf İncelemesi Yerine "Hak Arama Özgürlüğünü" Korumak Bakımından Belirli Miktarların Üzerindeki Uyuşmazlıklara Karşı Temyiz Kanun Yolunu Açık Tuttuğu)
- TEMYİZ KANUN YOLU (5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi İle Kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetinin Bölge Adliye Mahkemelerinin Faaliyete Başladığı 20.07.2016 Tarihinden Sonra İtiraz Üzerine Verilen Kararların Temyiz Kanun Yoluna Tabi Olduğu)

5684/m.30

ÖZET : 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan sigorta tahkim komisyonu itiraz hakem heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararları temyiz kanun yoluna tabidir.

I-GİRİŞ

A- İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KONUSUNDAKİ BAŞVURUSU

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi Başkanı S.M.K. ve 9. Hukuk Dairesi Başkanı N.O. 22.01.2019 tarihli dilekçeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçtiği 20.07.2016 tarihinden sonra 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/12. maddesi ile Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti tarafından verilen kırk bin Türk Lirası üzerindeki kararlar için başvurulacak olan kanun yolunun istinaf kanun yolu mu yoksa temyiz kanun yolu mu olduğu konusunda Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ile 11. Hukuk Dairesi arasında görüş ayrılığı ortaya çıktığını ileri sürerek, bu ayrılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesini talep etmiştir.

B- İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRMENİN KONUSU

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 09.12.2019 tarihli ve 386 sayılı kararı ile "5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonunca 20.07.2016 tarihinden sonra verilen

kararların temyiz kanun yoluna mı yoksa istinaf kanun yoluna mı tabi olduğu" hususunda görüş aykırılıklarının ve farklı uygulamaların olduğu belirtilerek içtihatların birleştirilmesi talebi nedeniyle raportör üye olarak Yargıtay Yirmi Üçüncü Hukuk Dairesi Mehmet Özdemir görevlendirilmiştir.

C- GÖRÜŞ AYKIRILIĞI İÇEREN KARARLAR 11. Hukuk Dairesi;

-09.01.2018 tarihli ve 2017/4999 Esas, 2018/98 Karar, -13.07.2018 tarihli ve 2018/2629 Esas, 2018/5066 Karar,

-18.09.2018 tarihli ve 2018/2613 Esas, 2018/5417 Karar, -24.10.2018 tarihli ve 2018/3710 Esas, 2018/6637 Karar 17. Hukuk Dairesi;

-09.02.2017 tarihli ve 2014/14577 Esas, 2017/1239 Karar, -24.04.2017 tarihli ve 2017/2057 Esas, 2017/4459 Karar

D- İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KONUSUNA İLİŞKİN ÖZEL DAİRELER İLE HUKUK GENEL KURULU GÖRÜŞLERİNİN ÖZETLERİ

1. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi görüş yazısında özetle; 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 03.06.2007 tarihinde kabul edilerek 14.06.2007 tarihinde yürürlüğe girdiği, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra 13.06.2012 tarihinde 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/12. maddesinde 6327 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikte İtiraz Hakem Heyeti kararlarına karşı temyiz yoluna gidilebileceğinin yer alması ve HMK'nın 439. maddesinde de hakem kararlarının iptali davasında verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğinin düzenlenmesi ve HMK'nın 341. maddesinde istinaf yoluna başvurulabilecek kararlar arasında hakem karar veya itiraz hakem heyeti kararlarına yer verilmemesi nedeniyle itiraz hakem heyeti kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulacağının kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

2. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi görüş yazısında özetle; 6100 sayılı HMK'nın 341/5. maddesinde diğer kanunlarda temyiz edilebileceği veya haklarında Yargıtay'a başvurulabileceği belirtilmiş olup da bölge adliye mahkemelerinin görevine giren dava ve işlere ilişkin nihai kararlara karşı bölge adliye mahkemelerine başvurulabileceği kuralına yer verildiği, bölge adliye mahkemelerinin kurulması ile birlikte ilk derece mahkemesi kararlarına karşı istinaf, bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceği, bölge adliye mahkemelerinin kuruluş amacının iki dereceli yargılamayı getirdiği, istinaf aşamasında maddi-hukuki denetim yapılacağı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan ve mahkemeye erişim hakkını düzenleyen 6. maddesi uyarınca

birtakım eksikliklerin istinaf yargılamasında tamamlanabildiği, sigorta hakem heyeti kararının temyiz edilmesi ile Yargıtay'da bu incelemenin yapılması hâlinde 20.07.2016'dan itibaren yeni bir sistemin dışında yine maddi-hukuki denetim yapmak suretiyle bölge adliye mahkemelerinin görevinin Yargıtay'a yaptırılmış olacağı, Sigorta Tahkim Komisyonuna ilişkin kurumsal yapının üç ana unsurdan oluştuğu, yapı içerisindeki düzenlemelere göre bu faaliyetin kendi içerisinde iki dereceli olduğunun ve bölge adliye mahkemesi ile getirilen iki dereceli yargılamanın gerçekleştiğinin kabul edilemeyeceği, tüm bu maddi ve hukuksal olgular karşısında bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra itiraz hakem heyeti kararına karşı kanun yoluna başvurulduğunda iki dereceli yargılama sistemi içerisinde bölge adliye mahkemeleri tarafından ikinci derece olarak yargılama yapılması ve ancak bu karara karşı başvurulması hâlinde temyiz incelemesi yapılması gerektiği belirtilmiştir.

3. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu görüş ya/ısında ö/etle; Hukuk Genel Kurulunda içtihatlarla birleştirilmesi talep edilen konuyla ilgili olarak verilmiş emsal bir karar bulunmadığım, Özel Daire Başkanlıklarınca gönderilen görüş yazıları ile gündeme ekli emsal karar içeriklerine göre her iki Özel Dairenin "Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetinin Bölge Adliye Mahkemesinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararlarına karşı başvurulacak kanun yolu" konusuna ilişkin olarak istikrar kazanmış farklı uygulamalarının mevcut olduğunu, Özel Daireler arasındaki içtihat aykırılığının içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi gerektiğinin düşünüldüğünü bildirmiştir.

II- İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME İLE İLGİLİ KAVRAM, KURUM VE YASAL

DÜZENLEMELER 1. GENEL OLARAK TAHKİMİN TANIMI VE ÇEŞİTLERİ Devlet kendisine ait olan yargı yetkisini Türk Milleti Adına bağımsız ve tarafsız mahkemeler aracılığıyla kullanır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile hak arama özgürlüğü güvence altına alınmış; herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu ve hiçbir mahkemenin, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmayacağı düzenlenmiştir. Yine kanuni hâkim güvencesi getirilerek hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamayacağı ve bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamayacağı belirtilmiştir (Any m. 9.36,37,142).

Sözleşmeler hukuku çerçevesinde özel hukuka ait anlaşmazlıkların süratle çözümlenebilmesi, mahkemelerin iş yükünün hafifletilmesi amacıyla bazı hâllerde hakemlere izin verilerek, taraflara aralarındaki uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözümlenme imkânı tanınmıştır.

Bir hak üzerinde uyuşmazlığa düşen iki tarafın, anlaşarak, bu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere

bırakmalarına ve uyuşmazlığın bu özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanmasına tahkim; uyuşmazlığın çözümü kendilerine bırakılan bu özel kişilere ise hakem denir. Hakemler, bağımsız, tarafsız gerçek kişilerdir, kural olarak uyuşmazlığın tarafı olan kişilerce seçilirler, uyuşmazlığı yargılama yoluyla çözerler. Tahkim yolu, tarafların doğmuş ya da doğabilecek bir uyuşmazlığı aralarındaki anlaşmaya göre hakem veya hakem kuruluna götürdükleri, özel bir yargılama faaliyetidir (Kuru, 13: Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ankara 2001, C.VI, s. 5875; Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Ankara 2020, C.II, s.1857).

Tahkim özel bir yargılama usulü olduğundan bu usulün uygulanması, tarafların yapacağı bir tahkim anlaşmasına bağlıdır.

Tahkim, devletin yargı hâkimiyetine müdahale sayılmaz, taraf iradelerine üstünlük tanıyan, tarafların iradelerine tabi özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümüne katkı sağlayan özel bir alternatif uyuşmazlık yöntemidir.

Tahkimde, diğer alternatif çözüm yollarından farklı olarak hakemler bağlayıcı ve icra edilebilir kararlar vermektedir.

Tahkimin, zorunlu tahkim, ihtiyari tahkim, muvakkat (ad hoc) tahkim, milli ve milletlerarası tahkim olmak üzere çeşitli türleri vardır. Tahkim kural olarak ihtiyaridir. Özel Kanun hükümleri ile düzenlenen zorunlu tahkim ise ancak istisnai hâllerde mümkündür.

2. 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NUN 407 İLA 444. MADDELERİ ARASINDA DÜZENLENEN İÇ TAHKİM VE İŞLEYİŞİ

01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) ilga edilerek usul hukukunun birçok dalında olduğu gibi tahkim yargılamasında da birtakım değişiklik ve yenilikler yapılmıştır.

Gerek 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30/23. maddesinde yer alan " Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usûlu Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanır, " şeklindeki düzenleme gerekse 6100 sayılı HMK'nın 447/2. maddesinde yer alan "Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır. " hükmü ile hukuk sistemimizde yer alan tahkim hükümleri ile köprü kurulmak suretiyle tahkim sisteminin temel usul ve esasları bakımından HMK ile paralellik sağlanmaya

çalışılmıştır. Bu nedenledir ki, sigortacılık tahkim sisteminin daha iyi kavranabilmesi açısından Sigortacılık Kanunu'nda yer alan tahkim sistemi ile 6100 sayılı HMK'da yer alan tahkim hükümlerinin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir (Semerci Vuraloğlu/T.: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda Yer Alan Tahkim Hükümleri ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Tahkim Hükümlerinin Karşılaştırılması, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, S.2, 2016, s.269).

6100 sayılı HMK'nın 407 ila 444. maddeleri arasında düzenlenen iç tahkim ihtiyari tahkim olup, 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun tanımladığı anlamda yabancılik unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır.

HMK' ya tabi bir tahkimden söz edebilmek için taraflar arasında yapılmış bir tahkim sözleşmesinin bulunması, uyuşmazlığın yabancılik unsuru taşımaması ve tahkim yerinin de Türkiye olarak belirlenmesi gerekmektedir. HMK'nın 407. maddesi ile millî tahkim açısından, açıkça toprak ilkesi kabul edilmiştir.

Tahkim, sadece tarafların iradesine tabi olan uyuşmazlıklar hakkında geçerlidir. HMK'nın 408. maddesinde yer alan bu ilkeye tahkime elverişlilik ilkesi denilmektedir. İki tarafın arzusuna tabi olmayan işlerde tahkim sözleşmesi yapılamaz (Pekcanitez, H./ Atalay, O./ Özekcs, M.: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2011, s. 738).

Tahkim sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşma olup, taraflar arasındaki sözleşmenin bir şartı olabileceği gibi ayrı bir sözleşme şeklinde de yapılabilir. HMK'nın 412. maddesine göre tahkim sözleşmesi yazılı şekilde yapılması geçerlilik şartıdır.

Bir uyuşmazlığın çözümü için mahkemeye başvurulmuş olması, o meselenin çözümü için tahkime gidilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Yargılama sırasında tarafların tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları durumunda, dava dosyası mahkemece ilgili hakem veya hakem kuruluna gönderilir (HMK m 413).

Tahkimde hakemlerin atanması büyük önem taşıdığı için atanma usulü Kanun'da açıkça belirlenmiştir. Taraflar, hakem veya hakemlerin seçim usulünü serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem seçiminde HMK'nın 416. maddesindeki usul uygulanır.

HMK'ya göre hakem (tek olacak şekilde) tahkim sözleşmesinde belirlenebileceği gibi hakem sözleşmesinde hakemin taraflarca seçilebileceği de kararlaştırılabilir. Sözleşmede özel hüküm yoksa

hakem davaya bakmaya yetkili mahkeme tarafından veya tahkim sözleşmesinde hakemlerin seçimi üçüncü kişiye bırakılmışsa, üçüncü kişi tarafından seçilir (Kabukçuoğlu Özer/ F. D.: Sigortacılık Kanunu Şerhi, İstanbul 2012, s.498). Hakemlerin sayısı taraflarca kararlaştırılmamışsa üç hakem seçilir (HMK m 415).

HMK'da yer alan düzenlemeye göre; taraflar, hakemin reddi usulünü serbestçe kararlaştırabilir. Seçilen hakemin veya hakem kurulunun tümünün ya da karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin reddi için ancak mahkemeye başvurulabilir. Mahkemenin bu fıkra uyarınca verdiği kararlar kesindir.

Tahkim kurumunun başarıya ulaşabilmesi için getirilen tahkim şartının ayrılabilirliği ve bağımsızlığı ilkesi gereğince hakemin kendi yetkisi konusunda karar verebilmesi kabul edilmiş; HMK'nın 422. maddesinde getirilen bu düzenleme ile tahkime sürat kazandırarak tahkimin ilerleyen aşamalarında yetki itirazı ile karşılaşılmasının ya da tahkim şartının geçersizliğini ileri sürerek tahkimi bertaraf etmenin önüne geçmek amaçlanmıştır.

Tahkimde taraflar eşit hak ve yetkiye sahiptirler. Taraflar hukuki dinlenilme hakkını kullanabilirler (HMK m 423). Tahkimde hakem veya hakem kurulunun uygulayacağı yargılama usulünün belirlenmesinde Kanun'un emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla taraf serbestisi esas kabul edilmiştir (HMK m 424).

Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, bir hakemin görev yapacağı davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemin görev yapacağı davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde, hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir. Bu süre, tarafların anlaşmasıyla; anlaşamamaları hâlinde ise taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkemece uzatılabilir. Mahkemenin, bu konudaki kararı kesindir (HMKm427).

Tahkim yargılaması, nihai hakem kararının verilmesi veya HMK'nın 435. maddesinde belirtilen hâllerden birinin gerçekleşmesi ile sona erer.

Mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK) tahkim süresi altı ay olarak öngörülmüştür. HUMK'nın 533. maddesine göre hakem kararları sadece; tahkim süresinin dolmasından sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmesi, hakemlerin yetkileri dâhilinde olmayan bir konu hakkında karar vermeleri ve iki taraftan birinin iddiası hakkında karar verilmemesi sebepleri ile sınırlı olarak bozulabilmekte iken; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 28.01.1994 tarihli ve 1993/1 E., 1994/4 K sayılı kararında da tarafların, tahkim sözleşmesi veya şartında hakemlerin, uyuşmazlığı maddi hukuk kurallarına göre çözümlenmelerini öngördükleri takdirde, hakemler bu kurallar çerçevesinde karar vermek zorunda oldukları açıklanmış, bu kuralla

aykırı karar verilmesi hâlinin de temyiz sebebi oluşturacağı kabul edilmiştir.

1086 sayılı HUMK'da hakem kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilebileceği kabul edilmiş ancak; bu kararlara karşı karar düzeltme yolu kapatılmıştır. Kesinleşen kararlar aleyhine şartları varsa ancak yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilecektir.

6100 sayılı HMK'da hakem kararına karşı tahkim yeri bölge adliye mahkemesinde yalnızca iptal davası açılabilmesi öngörülmüş; tahkimin amacı, niteliği, tarihsel gelişimi gereği ve tahkimde sürati temin etmek için, hakem kararlarının iptali sebepleri 439. maddede sınırlı olarak sayılarak iptal davası hakkında verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvuru açık bırakılmış; temyiz incelemesinin, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanacağı belirtilmiştir.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 13.04.2018 tarihli ve 2016/2 E., 2018/4 K. sayılı kararında da; 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden önce yapılan tahkim sözleşmesi uyarınca icra edilen milli tahkim yargılaması kapsamında ve anılan tarihten sonra verilen hakem kararlarına karşı 1086 sayılı HUMK' nın 533. maddesinde düzenlenen temyiz kanun yoluna değil, 6100 sayılı HMK' nın 439. iptal davası açılması yoluna başvurulabileceği açıklanmıştır.

3. SİGORTACILIKTA TAHKİM KAVRAMI VE SİGORTA TAHKİMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ, KURUMSAL YAPISI VE İŞLEYİŞİ, İÇ TAHKİMDEN FARKI

a. Kavram:

Alternatif çözüm yollarından biri olan sigorta tahkiminde, adli yargı yerine, Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği nezdinde kurulmuş olan Sigorta Tahkim Komisyonuna müracaat edilerek komisyon tarafından belirlenecek hakemler aracılığıyla sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında, sigorta sözleşmesinden veya güvence hesabından faydalanacak kişiler ile güvence hesabı arasında çıkan uyuşmazlıklar çözüme kavuşturulmaktadır.

Bu sistem ile sigorta konusundaki uyuşmazlıkların uzman kişiler tarafından az maliyetle, hızlı ve adil şekilde çözüme kavuşturularak sigortacılık sektörüne olan güvenin artırılması amaçlanmıştır.

b) Yasal Mevzuat:

Sigortacılıkta tahkim kavramı hukukumuzda ilk defa 03.06.2007 tarihinde kabul edilerek 14.06.2007 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanan Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile girmiştir. Bu maddenin ilgili fıkralarında 29.06.2012 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6327 sayılı Kanun ve 18.04.2013 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 6456 sayılı Kanun ile birtakım eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır.

Tahkime ilişkin detay düzenlemeler ise 17.08.2007 tarihli ve 26616 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik ile Sigorta Tahkim Usulu ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ'de yer almıştır. Anılan Yönetmelik Resmî Gazete ilanlarına göre sırasıyla 24.07.2013, 19.01.2016, 14.06.2018, 18.04.2019 ve 15.06.2019 tarihlerinde değişikliğe uğramış. Tebliğ ise 2016 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

c. Sigorta Tahkim Sisteminin Kurumsal Yapısı ve İşleyişi:

Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği bünyesinde Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine istinaden oluşturulan Sigorta Tahkim Komisyonunun merkezi İstanbul'dadır. Komisyon Başkanlığı gerekli görülen yerlerde büro açmaya yetkili olduğu gibi bölgesel bürolar da kurabilir.

Sigorta Tahkim Komisyonu kendine özgü, kalıcı ve kurumsal bir yapıdır. Sigorta Tahkim Komisyonu, komisyon başkanlığı ve üyeleri, komisyon müdürü, komisyon müdür yardımcıları, büro müdür ve müdür yardımcıları, sigorta raportörleri ve diğer personel olmak üzere sabit çalışanlarla, hayat ve hayat dışı sigorta dallarında çalışan ve komisyon nezdinde tutulan sicile kayıtlı sigorta hakemleri ile sigorta hakemlerinin verdikleri kararları itiraz üzerine inceleyen üç kişilik itiraz hakem heyetlerinden oluşur (SK m 30/2, Yönetmelik m 4).

Komisyon Başkanlığı, bir Bakanlık temsilcisi, iki Birlik temsilcisi, bir tüketici derneği temsilcisi ile Müsteşarlıkça belirlenecek bir akademisyen hukukçu temsilcinin katılımı ile oluşmaktadır. Komisyon Başkanlığı üyeleri iki yıl için seçilir. Herhangi bir üyeliğin boşalması durumunda, eski üyenin görev süresini tamamlamak üzere aynı usulle yeni üye atanır. Komisyon Başkanlığı üyelerinin 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 3/2.a maddesinde yer alan suçlardan dolayı hüküm giymemiş, konkordato ilan ve iflas etmemiş olması şartları aranmaktadır. Tüketici Derneği temsilcisi, Türkiye çapında en fazla üyeye sahip tüketici derneğinin önereceği üç aday arasından Bakanlıkça seçilir. Yönetmelikte yapılan 18.04.2019 tarihli değişiklik ile birlikte Bakanlıkça belirlenecek akademisyen hukukçunun ise sigorta hukuku, hukuk usulü veya medeni hukuk alanlarından en az birinde doktor öğretim üyesi veya daha üst unvana sahip olması kuralı getirilmiştir.

Sigorta Tahkim Komisyonuna; raportörler ve diğer personeli atamak, sigorta hakem başvurularını

değerlendirerek uygun görülenlerin kabulü için durumu Bakanlığa bildirmek, sigorta hakem listesini tutmak, uyuşmazlığın çözümü için sigorta hakemi seçilmesi ve gerektiğinde hakem heyeti oluşturulmasının bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve doğru bir biçimde gerçekleşmesini sağlayacak mekanizmaları kurarak bunun denetimini yerine getirmek, itiraz hakem heyetlerini kurmak, hakem ücretini ödemek, büro açılmasına karar vermek gibi önemli görevler verilmiştir (SK m 30/2, Yönetmelik m 6). Komisyon Başkanlığının gerek gördüğü durumlarda, uyuşmazlık konusunda tahkime gidilmeden önce ön bilgi vermek amacıyla danışmanlık hizmeti sağlayacak bir mekanizma oluşturabilmesine imkân tanınmıştır.

Görüldüğü gibi, komisyon bir taraftan karar alma mekanizması için gerekli işlemleri gerçekleştirmekte, diğer taraftan ise müdür ve müdür yardımcılarını eliyle yapılan işlemlerin ve başvuruların usulüne uygun bir şekilde değerlendirilmesini ve sonuçlanmasını sağlamaktadır (Özdamar, M: Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVIT, 2013, s. 1-2).

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilmesi için uyuşmazlığın mahkemeye ve Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerine göre Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmemiş olması gerekir (SK m 30/14).

Komisyon müdür ve müdür yardımcılarını komisyon başkanlığı tarafından atanır. Komisyon müdürlerinin belirli özellikleri taşıması gerekmektedir. Yönetmelikte, birden fazla Komisyon müdür yardımcısının atandığı durumlarda, müdür yardımcılarının en az birinin sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu olması gerektiği belirtilerek, sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konularda çalışan Komisyon müdür yardımcısında en az iki yıllık sigortacılık deneyiminin aranacağı belirtilmiştir. Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişilerin ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda mesleki faaliyette bulunanların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin komisyon müdür ve müdür yardımcılığı yapamayacağı kabul edilmiştir.

Yönetmelikte 19.01.2016 tarihinde yapılan değişiklik ile komisyon müdür ve müdür yardımcılarını hakemlerin reddi taleplerini incelemek görevi verilmiştir. Hakemi ret nedenleri ise 17. maddede; hakemin taraflardan birine öğüt vermesi ya da yol göstermesi, taraflardan biri veya ilgili bir üçüncü kişi karşısında kanunen gerekmediği hâlde görüşünü bildirmesi, tanık, bilirkişi, Hukuk Muhakemeleri anlamında hakem veya hâkim sıfatıyla dinlenmesi ya da hareket etmesi, hakemin taraflardan biriyle dördüncü dereceye kadar yansoy hısımlığının olması, taraflardan biri arasında bir dava veya düşmanlık bulunması, tarafsızlığından şüpheye düşülmesini gerektirecek önemli sebeplerin bulunması olarak sıralanmıştır.

Sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin başvurusu öncelikle sigorta raportörleri tarafından en geç on beş gün içinde incelenir ve raportörler tarafından çözülemeyen başvurular sigorta hakemine iletilir. Raportörler ön inceleme yapar, evrak, belge eksikliği ve başvuru ön şartlarının bulunup bulunmadığına bakar, ancak uyuşmazlığın esasına dair karar veremezler. Sigortacılık tahkimine olan güvenin artırılması ve ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla atanacak raportörlerin; mali güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olması, sigorta hukukunda en az iki yıl veya sigortacılıkta en az beş yıl deneyimi olması şartı aranmıştır.

5684 sayılı Kanun'un 30/8. maddesine göre sigorta hakemlerinin; mali güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olması, sigorta hukukunda en az beş yıl veya sigortacılıkta en az on yıl deneyimi olması gerekmektedir. Hakem seçiminde aranacak nitelikler Yönetmelik ile şekillendirilmiş ve öngörülen deneyimin kesintisiz olması gerektiği belirtilmiştir. Yönetmelik ile itiraz hakem heyetinde yer alacaklarda aranacak deneyim süresi sigorta hukuku için en az on yıl, sigortacılık için en az on iki yıl olarak uygulanacağı kuralı getirilmiştir.

Uyuşmazlığa hangi sigorta hakeminin bakacağı, hayat ve hayat dışı sigorta dallarından uzmanlık alanına göre oluşturulan listeden sıra usulü ile komisyon tarafından belirlenir. Hakemlik başvurusu kabul edilenlerden Bakanlıkça uygun görülenlerin kaydedilmesi amacıyla, sigorta hakemleri için ayrı, itiraz hakem heyetinde yer alacak sigorta hakemleri için ayrı olmak üzere listeler tutulur. Bir hakem, birden fazla listede yer alamaz. Ancak komisyon, ihtiyaç duyulduğunda listelerin içerik ve kapsamını yapılandırabilir.

Tahkim sisteminde hedeflenen sonuca ulaşılabilmesi ile adil ve güvenilir bir şekilde uyuşmazlığın çözümü için getirilen kuralların sıkı bir şekilde takibi amaçlanmıştır. Örneğin, Yönetmelikle sigorta hakemi listeden ismi; sigorta hakemliği yapmak için gereken nitelikleri kaybetmişse veya tarafsızlık ilkesine aykırı hareket ettiği tespit edilmişse sürekli olarak, kendisine ulaşan dosyaları bir yıl içinde en fazla üç kez zamanında sonuçlandırmamışsa bir yıl süreyle silineceği düzenlemesi getirilmiştir.

Tahkim sistemine üye olmak isteyenlerden katılma payı, uyuşmazlık çözümü için Komisyona başvuranlardan ise başvuru ücreti alınması gerekmektedir.

Uyuşmazlık on beş bin TL'nin üzerinde ise, komisyon en az üç sigorta hakeminden oluşan bir heyet görevlendirir. Hakemler uyuşmazlığa ilişkin verdikleri kararı komisyon müdürüne tevdi eder ve komisyon müdürü bu kararı en geç üç iş günü içinde taraflara bildirir, ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte komisyonca saklanır.

ç. Sigortacılıkta Tahkimin Ayırt Edici Özellikleri:

Sigorta tahkimi kavramı ile uyuşmazlığın niteliği ve tarafları yönünden sigorta hukukuyla alakalı bir tahkim kastedilmektedir. Yabancılık unsuru içermesi hâlinde dahi sigorta sözleşmesinden kaynaklanan tüm uyuşmazlıklar için tahkim yoluna gidilebilir.

Tahkim sözleşmesi uyuşmazlığın tarafları arasında yapılır ancak sigorta tahkiminde risk üstlenen kişiler ile uyuşmazlığa düşenler arasında yapılmış yazılı bir anlaşma yoktur.

Sigorta tahkim sisteminde, bir kimsenin sigorta uyuşmazlıkları konusunda Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuruda bulunabilmesi için uyuşmazlık yaşadığı sigorta kuruluşunun sigorta tahkim sistemine üye olması ve uyuşmazlık konusu rizikonun üyelik tarihinden sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Zorunlu sigortalarda 18.04.2013 tarihinden sonra ortaya çıkan uyuşmazlıklar için sigorta şirketinin Sigorta Tahkim Komisyonuna üye olup olmadığına bakılmaksızın Komisyona başvurulabilmektedir.

Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 13. fıkrasına göre; Sigorta Tahkim Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşu gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekmektedir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir.

Sigorta tahkimi, zorunlu sigortalarda dışında, sigorta kuruluşlarının iradi katılımı esasına dayanmaktadır. Sigortalı/hak sahipleri ise hiçbir şekilde, sigorta şirketleri ile yaşadığı bir uyuşmazlığın çözümü için Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurmak zorunda değildir. İş söyleyişle Sigortacılık Kanununda yer alan tahkim, sisteme üye olan şirketler bakımından zorunluluk, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlar bakımından gönüllülük esasına dayanmaktadır (Karasu, R: Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası, Ankara, 2016, s. 136; Kabukçuoğlu Özer, s.29).

Sigortacılık Kanununa göre hakem seçimi Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından yerine getirilir. Sigortacılık tahkiminde taraflar hakemleri serbestçe belirleyemezler. Sigorta tahkiminde görev yapacak hakemlerin Kanun'un 30/8 ve Tahkim Yönetmeliğinin 16. maddesindeki nitelikleri taşıması zorunlu tutulmuştur. Hakemler hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde görev yapacak şekilde önceden hazırlanmış listelere göre belirlenir.

Hakemler, görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermek zorundadır. Ancak,

bu süre tarafların açık ve yazılı muvafakatleriyle uzatılabilir.

Sigortacılık Kanunu'nda hakemin reddi hâkimin reddi nedenlerine dayandırılmıştır, hakemin reddine ilişkin talep durumun öğrenilmesinden itibaren beş iş günü içinde yapılabilir ve karar Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından verilir.

d. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesinde Düzenlenen Sigorta Tahkimi ile 6100 Sayılı HMK' da Düzenlenen İç Tahkim Sistemi Arasındaki Farklar:

Sigorta uyuşmazlıklarının çözümü için özel olarak benimsenen sigorta tahkimi, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile "Sigortacılıkta tahkim" başlıklı 30. maddesindeki düzenleme ile 2007 yılında hukukumıza girmiştir. İç tahkim sistemine ise Türk hukukunda ilk olarak 1850 Tarihli Kanunname-i Ticaret'te yer verilmiştir.

Sigorta tahkimi ile iç tahkim arasında terminolojik benzerlik dışında her iki alternatif uyuşmazlık çözüm yönteminin en temel nitelikleri olan tahkim anlaşmasının varlığı, tarafların rolü, sürecin işleyişi, hakemlerin seçimi, davanın açılması, yargılama usulü, kararların verilmesi, kararlara karşı kanun yolları ve kurumsal yapı yönünden çok temel konularda birbirinden farklılıklar bulunmaktadır.

İç tahkimde hakemlere dava açılması, tahkim süresi (HMK m 427), dava ve davaya cevap (IIMK m 428) duruşma yapılması (T1MK m 429) tarafların duruşmaya katılımı, delil toplanması (HMK m 432) karar verilmesi, tahkim yargılamasının sona ermesi (HMK m 435) hakem kararlarının şekli, içeriği ve saklanması (HMK m 436), tebliği (HMK m 438) sigorta tahkiminde ayrı ve özel düzenlemelere tabi tutulmuştur.

Sigortacılık tahkimini iç tahkimden ayıran en önemli özellik taraflar arasında tahkim anlaşması olması aranmaksızın 6456 sayılı Kanun'un 45. maddesi ile 5684 sayılı Kanun'un 30/12. maddesinin değiştirilmesiyle zorunlu sigortalarda ilgili kuruluş sigorta tahkim sistemine üye olmasa dahi hak sahiplerinin ve hatta (sigorta sözleşmesinde taraf olmayan ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 97. maddesine göre) zarara uğrayan üçüncü kişilerin de bu tahkim usulünden yararlanabilmesidir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 97. maddesinde de zarar görenin, dava açabileceği veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabileceği açıkça kabul edilmiştir.

İç tahkim sisteminin en temel özelliği ve vazgeçilmez unsuru olan taraflar arasında yazılı tahkim anlaşmasının varlığı koşulu, sigortacılıkta tahkim usulünde aranmamaktadır. Zira sigortacı, tahkim sistemine üye olmasa veya zarar gören sözleşmenin tarafı olmasa dahi tahkim komisyonuna

başvurabilmektedir.

Sigortacılıkta tahkim, tahkime başvuracak kişiler bakımından da, iç tahkimden ayrılmaktadır. Zira iç tahkime ancak tahkimin taraflarının başvurabilmesi mümkündür.

Buna karşın 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesi gereğince zorunlu sigortalar bakımından, sigorta tahkimine başvurabilmek için sigorta sözleşmesinin veya sigorta sözleşmesinde kararlaştırılan tahkim anlaşmasının tarafı olmak gerekmemektedir. Sigorta ettiren, sigortalı ve hesaptan yararlanabilecek kişilerle, 2918 Sayılı Kanun'un 97. maddesi gereğince zorunlu sigortalarda zarar gören üçüncü kişiler tahkime başvurabilir.

6100 sayılı HMK'nın 412. maddesi gereğince iç tahkimde konu sınırlaması olmaksızın sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümü için tahkime başvurulabilecek iken, 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesine göre sigortacılıkta tahkimin konusunu yalnızca "sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya hesaptan faydalanacak kişiler ile hesap arasında doğan uyuşmazlıklar" oluşturmaktadır.

İç tahkimde 6100 sayılı HMK'nın 416. maddesi gereğince hakem veya hakemlerin seçimi usulünü tarafların serbestçe kararlaştırması mümkün iken, sigorta tahkiminde komisyon ne/dinde tutulan listeye kayıtlı hakemler arasından sıra ile uyuşmazlık hakkında karar verecek hakemler belirlenmektedir. Yine, iç tahkimde hakeme başvurulması için bir ön koşul gerekmezken, sigortacılıkta tahkim komisyonuna başvurabilmek için önce sigortacılık yapan kuruluşa başvurulması, başvuru sonucu talebinin kısmen veya tamamen olumlu karşılanmadığının belgelenmesi veya başvuruya on beş gün içinde yazılı cevap verilmemiş olması gerekmektedir.

İç tahkimde hakemler bir veya birkaç kişiden oluşan ve tek sayıda geçici olarak uyuşmazlığı çözmek üzere bir araya gelen kişilerden oluşmasına karşılık, sigorta tahkim komisyonu, kalıcı ve kurumsal bir yapıdır. HMK sisteminin aksine hakemlik ücretinin tayini taraf iradelerine bırakılmamıştır (Vuraloğlu, s. 282).

6100 sayılı HMK'nın 424. maddesi gereğince, iç tahkimde hakemlerin yargılama usulüne ilişkin uyacağı kuralları taraflar serbestçe kararlaştırılabilir. Ancak sigorta tahkiminde hakemlerin uyacağı usul kuralları 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesi ve bu maddeye dayalı olarak çıkartılan Yönetmelikte belirlenmiş olup, taraf iradelerince belirleme söz konusu değildir.

İç tahkimde, tahkim yeri taraflarca veya onların seçtiği tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılabilir. Sigorta Tahkim Komisyonunun merkezi İstanbul olup, Komisyon Başkanlığı gerekli görülen yerlerde büro açmaya yetkilidir.

6100 sayılı HMK'nın 427. maddesi uyarınca genel tahkimde uyuşmazlığın bir yıl içinde karara bağlanması gerekmekte iken sigorta tahkiminde bu süreç dört ay olarak belirlenmiştir.

6100 sayılı HMK'nın 439. maddesi uyarınca hakem kararma karşı yalnızca Kanunda yazılı sınırlı sebeplerle iptal davası açılabilir. 439. maddenin 2. bendinde bu sebepler aynen;

" (2) a) Tahkim sözleşmesinin taraflarından birinin ehliyetsiz ya da tahkim sözleşmesinin geçersiz olduğu,

b) Hakem veya hakem kurulunun seçiminde, sözleşmede belirlenen veya bu Kısımda öngörülen usule uyulmadığı,

c) Kararın, tahkim süresi içinde verilmediği,

ç) Hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar verdiği,

d) Hakem veya hakem kurulunun, tahkim sözleşmesi dışında kalan bir konuda karar verdiği veya talebin tamamı hakkında karar vermediği ya da yetkisini aştığı,

e) Tahkim yargılamasının, usul açısından sözleşmede veya bu yönde bir sözleşme bulunmaması halinde, bu Kısımda yer alan hükümlere uygun olarak yürütülmediği ve bu durumun kararın esasına etkili olduğu,

f) Tarafların eşitliği ilkesi ve hukuki dinlenilme hakkına riayet edilmediği,

g) Hakem veya hakem kurulu kararma konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmadığı,

ğ) Kararın kamu düzenine aykırı olduğu,

tespit edilirse, hakem kararları iptal edilebilir." şeklinde sıralanmıştır.

Yukarıda sayılan iptal sebepleri sınırlı olarak sayılmış olup, bunlardan başka sebeple iptal karar verilemeyecektir.

4. İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KONUSU KAPSAMINDA KANUN YOLLARINA İLİŞKİN KAVRAMLAR VE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER:

a. İstinaf Kanun Yolu:

Bölge Adliye Mahkemeleri 07.10.2004 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 5235 sayılı Adli Yargı Tik Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25, Geçici 2 ve 3. maddeleri uyarınca kurulmuş olup, faaliyete ise Adalet Bakanlığının 7.11.2015 tarihli 29525 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan kararı ile 20.07.2016 tarihinde başlamıştır.

6100 sayılı HMK'nın 341. maddesi uyarınca, ilk derece mahkemelerinden verilen nihai kararlar ile ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi kararları karşı tarafın yüzüne karşı verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, karşı tarafın yokluğunda verilen ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarına karşı itiraz üzerine verilen kararlar istinaf kanun yolu incelemesine tabidir

İstinaf kanun yolunun kabulü ile ülkemizde ilk derece ve Yargıtay olmak üzere uygulanmakta olan iki dereceli sistemden, ilk derece, istinaf ve temyiz kanun yolu olmak üzere üç dereceli sisteme geçilmiştir.

İstinaf kanun yolunda kural olarak ilk derece mahkemesince verilen kararların maddi vakıa ve hukuka aykırılık denetimi yapılır.

Bir kararın istinaf edilip edilemeyeceği, kanun tarafından tayin edilir. Yani bir karar kanundan dolayı ya istinaf edilebilir ya da edilemez/. İlk derece mahkemesi de kanuna göre istinaf edilemeyecek olan bir kararın istinaf edilmesine karar veremez (Kuru, s 1339).

b. Temyiz Kanun Yolu:

Temyiz; açık bir şekilde hatalı ve kanuna aykırı biçimde ortaya çıkmış kararların düzeltilmesini amaçlayan olağan kanun yoludur. Bu anlamda temyiz "hukukun hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanması" sebebine dayanır.

Temyiz, bölge adliye mahkemeleri göreve başlayıncaya kadar ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı başvurulabilecek kanun yollarının ilkidir.

6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesi uyarınca bölge adliye mahkemelerinin, Resmî Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanun'un temyize ilişkin yürürlükteki hükümleri uygulanacak, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanun'un 26.9.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanun Ta yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454. madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır. Bu kararlara ilişkin dosyalar bölge adliye mahkemelerine gönderilemez. 6100 sayılı Kanun'da bölge adliye mahkemelerine görev verilen hâllerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanun'un 6100 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

6100 sayılı HMK'nın 362. maddesinde temyiz edilemeyecek kararlar açıklanmış olayın iki dereceli yargılamadan geçmiş bulunduğu göz önüne alınarak, bölge adliye mahkemesinin bazı kararlarına karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği kabul edilerek Yargıtay'ın iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır.

5-ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLER

Sigorta tahkim kararlarına karşı başvurulacak kanun yolları ve özellikle içtihadı birleştirme konusu olan sigorta tahkiminde bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği 20.07.2016 tarihinden sonra Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti tarafından verilen kırk bin Türk Lirası üzerindeki kararlar için başvurulacak olan kanun yolunun istinaf kanun yolu mu yoksa temyiz kanun yolu mu olduğu hususu öğretilerde de Yargıtay kararları üzerinden tartışılmıştır.

Öğretilerde Kuru, "...Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize (istinafa) gidilebilir...Buradaki temyiz deyimini istinaf olarak anlamak gerekir..." (Kuru, C.II, s. 1865).

Ulaş, "...SK'nda sigorta tahkim kararlarına karşı başvurulması gereken kanun yolları bakımından açık bir düzenleme yer almamakta sadece, aksi taraflarca kararlaştırılmamış ise, kırkbin Türk Lirasını aşan hakem/hakem kurulu kararları için temyize ilişkin usul ve esaslar bakımından önceki HUMK'nun uygulanacağı bu yasanın 30/12 nci maddesinde hüküm altına alınmış bulunmaktadır. Bu düzenleme ile hakem/hakem kurulu kararlarına karşı ileride uygulanması gereken olan istinaf yolu tanınmamıştır. Esasen HUMK'nun 427/1 inci maddesi hükmüne göre de hakem kararlarına karşı kanun yolu olarak sadece temyiz edilebilme olanağı tanınmış bulunmaktadır.. (Ulaş, 1: Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara, 2012, s.158).

Bağatır vc Öge, SK m. 30/12f. atfının itiraz hakem heyeti kararlarına karşı temyiz yolunu açması ve HMK m. 341-360'daki istinaf kanun yolunun yürürlük kazanması itiraz hakem heyeti kararlarına karşı "istinaf" kanun yolunun mevcut olup olmadığı sorusu akıllara getirmiş ve kanun koyucunun bu noktada amacı üzerine durmak gerekmiştir. Uygulamada itiraz hakemleri, ilk derece hakem heyeti tarafında verilen kararları onamakta, bozmakta ve bozma halinde - mevcut sistemde kararın kaldırılması olarak anılmaktadır- yeniden hüküm kurmaktadır. Bu bakımdan itiraz hakem heyeti yargılamasının istinaf yargılamasına benzer olduğu ve kanun koyucunun SK' daki "temyiz" ibaresini isabetli olarak kullandığı düşünülebilir. SK'nın yürürlük tarihinin, HMK' nın yürürlük tarihinden sonra olması da göz önünde bulundurulduğunda kanun koyucu tarafından temyiz ibaresinin bilinçli olarak kullanıldığını düşünmek yanlış olmayacaktır. Nitekim, SK m. 30/23 f. atfı ile HMK istinaf maddelerinin uygulama alanı bulacağı bir an için düşünülse bile SK'nın özel kanun niteliğinde olması nedeniyle kanaatimizce SK m. 30/12 f. hükmündeki temyiz düzenlemesinin öncelikle uygulanması gerekecektir. Kanaatimizce kanun lafzı ile Yargı kararları ile birlikte yorumlandığında kanun koyucunun, sigorta hakem kararlarına ilişkin öngördüğü hukuk yolları itiraz ve temyizdir..." (Bağatur, M.Ç./ Öge, H.: Sorularla Sigorta Tahkim, İstanbul,

2017, s.64, 66).

Yeşilova Aras ve Yeşilova, "...Sigortacılık tahkiminde, özellikle 6327 s. K ile (m. 58) birlikte temyiz kanun yolunda ısrar edildiği görülmektedir. Önceki-genel kanun döneminde olduğu gibi bugün de sigortacılık tahkiminde geçerli kanun yolu temyizdir (karş. 6456 s.K. ile değişik m. 30/XII). Bu irade, sonraki tarihli genel kanuna rağmen; ondan da sonraki tarihte yapılan kısmi kanun değişikliğiyle aynen muhafaza edilerek pekiştirilmiştir..." (Yeşilova Aras, E./ Yeşilova, B.: Sigortacılık Tahkimi ve Sigorta Talikim Usulü ve Ayırt Edici Özellikleri, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, 2013,s. 352).

Semerci Vuraloğlu, "...sigorta tahkim yargılaması sonucunda itiraz üzerine verilen karara karşı gidilebilecek yol, uyuşmazlığın hükümde belirtilen miktarı aşması koşuluyla temyizdir. Özellikle 6456 sayılı Kanun değişikliği sonrası kanun koyucu bu yöndeki iradesini bir kez daha "kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir" diyerek ortaya koymuştur (Semerci Vuraloğlu, s. 302).

Ekşi ve Özdamar, "...tahkim yargılaması sonucunda verilen kararlara karşı mahalli ilk derece mahkemesinde iptal davası öngören HMK düzenlemesi karşısında. Sigortacılık Kanunu'ndaki temyiz düzenlemesinin akibeti tartışılır hâle gelmiştir. Ancak HMK' nın yürürlüğe girmesinden sonra Sigortacılık Kanununda yapılan değişiklikten sonra da temyiz lafzının ve düzenlemesinin terkedilmemesi, kanun koyucunun iradesinin sigorta tahkimi bakımından temyiz yolunun tercih edildiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır..." (Özdamar, M: Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVII, 2013, sa. 1-2, s.852 vd; Ekşi, N: Hukuk Muhakemeleri Kanun'unda Tahkim, İstanbul, 2019, s.48).

Çağlar ve Ayhan, "...6100 sayılı HMK'nın 439'uncu maddesinin 1'inci bendinde ise Hakem kararına karşı yalnızca iptal davası açılabilmesine ilişkin düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine yönelik olarak sigorta tahkim sistemi ile ilgili usul ve esasları düzenleyen özel kanun niteliğindeki 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun uygulama önceliği olduğu gözetilerek, Sigorta Tahkim Komisyonu Uyuşmazlık Hakem Kurulu kararlarının iptalinin istenemeyeceğinin; ancak Sigortacılık Kanununda belirtilen yasa yolu olan temyiz yoluna' gidilebileceğinin kabulü gerekir. Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen kararlar için temyize gidilebilmesi için, itirazın yapılmış olması gerekir; itiraz edilmeden doğrudan temyize gidilemez..." (Ayhan, R./ Çağlar, H./ Özdamar, M.: Sigorta Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2019, s. 121).

Budak, "...Kanun koyucu sigortacılık tahkiminde hakem kararına itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yolu bakımından tercihini açıkça temyizden yana yapmıştır. Bu temyiz, kanımca, HMK m. 447 (2) uyarınca, HMK hükümlerine tabi bir temyiz olup; HMK'da hakem kararlarının temyizine ilişkin hüküm bulunmadığına göre, mahkeme kararlarının temyizine ilişkin HMK hükümleri sigortacılık tahkiminde hakem kararına itiraz üzerine verilen kararlara karşı da uygulanacaktır..." (Budak, A.C.: Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, 2016/1).

Erdemir, "...Sigortacılık tahkimi maddi hukuk alanında özel hükümlere yer vermemesine rağmen, sigortacılık tahkiminde hızlılığı sağlamak adına, usule ilişkin birçok özel hüküm getirmiştir... 4 aylık karar verme süresi, kesinlik sınırlarına ilişkin özel hükümler ve nihayet komisyonun kendi bünyesinde itiraz hakem heyeti kurulması gibi hususları bunlar arasında sayabiliriz. Kaldı ki, sigortacılık tahkiminin kararlarına karşı HMK m.439'da öngörüldüğü gibi iptal davası değil, istinaf mahkemeleri kurulmadan önce de yalnızca temyiz yolu öngörülmüştür. Bu bağlamda kanun koyucunun öncelikli amacının hızlılık yönünde olduğu ve kanunun ruhunun da usul ekonomisine de hizmet ettiği göz önüne alınacak olursa, kanunda öngörülen miktarın üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına ve kamu düzenine aykırı hakem kararlarına karşı kanun yolunun temyiz yani Yargıtay olduğu görüşündeyiz..." (Erdemir, A.M.; Sigorta Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim, Ankara, 2017, s. 35).

Karasu, "...Kanun koyucu sigorta tahkimindeki uyuşmazlıkların kısa süre içinde sonuçlanması gerektiğini dikkate alarak, HMK'da genel talikim davaları için geçerli olan iptal davası yolu yerine temyiz yolunu tercih etmiştir. Buna göre değeri 40.000,00TL ve altındaki uyuşmazlıklarda verilen itiraz hakem kararlarına karşı SK'nın 30/12. hükmünde sayılan sadece dört hâlde, 40.000,00TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklarda verilen itiraz hakem kararlarına karşı ise her türlü temyiz sebebi ile temyiz yoluna gidilebilecektir..." (Karasu, s. 147).

Kabukçuoğlu Özer, . .Hukuk Muhakemeleri Kanunundan farklı olarak, Sigortacılık Kanunu ile daha önce mülga HUMK'nın 533. maddesinde düzenlenen temyiz nedenleri saklı tutulmak suretiyle, sözleşme ile daha yüksek tutar belirlenmemişse kararların kırk bin Türk Lirasına kadar kesin olduğu, bu miktarın üstü için temyize gidilebileceği hükme bağlanmıştı. Buna karşın HMK'nın 439. maddesinde, hakem kararlarına, maddede yazılı nedenlerden dolayı sadece iptal davası açılabilceği, temyiz ise ancak iptal davasında verilen kararlara karşı mümkün olduğu düzenlenmiştir. Ancak, hakem kararlarına karşı yargı yolu konusunda, Sigortacılık Kanununda mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa genel atıf yapılmayıp, diğer bir ifade ile söz konusu Kanundaki genel sitem kabul edilmeyip açık şekilde temyizden bahsedildiğinden sigorta hakemlerince verilen kararlara karşı HMK'nın 439. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışması ortaya çıkmıştı. Konu Sigortacılık Kanununda değişiklik yapan 6327 sayılı Kanunla çözülmüş ve mülga HUMK'nun 533. maddesinde sayılanlar aynen madde metnine geçirilerek temyiz müessesesi yönündeki irade açıkça ortaya konulmuştur...HMK'nun yürürlüğe girmesinden sonra hakem kararlarının iptaline ilişkin, Sigortacılık Kanununda 13.06.2012 tarihinde yapılan değişiklik olmasaydı, sonraki genel kanunun önceki özel kanunu değiştirip değiştirmediği tartışılabilirdi. Ancak HMK'nun yürürlüğünden sonraki 6327 sayılı yasa değişikliği ile kanun koyucu temyiz konusunda irade ve ısrarım sürdürmüş, HUMK 533. maddeyi metinden çıkarmıştır. Bugün için hiç tereddüt yoktur ki geçerli kanun yolu temyizdir.. (Kabukçuoğlu Özer, s. 499 vd).

Dekak, "...20.07.2016 tarihinden sonra 40.000 Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz hakem heyeti kararının ardından dosyanın İstinaf Kanun Yolu'na mı yoksa Temyiz Kanun Yolu'na mı götürüleceği hususunda uygulamaya yönelik bir problem hasıl olmuştur. Bu problem Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin verdiği kararla çözüme kavuşmuştur. Taraflar, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konular hakkında karar vermesi, hakemlerin tarafların iddiaları hakkında karar vermemiş olması gibi durumların varlığı halinde Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 12. fıkrası uyarınca her halükârda istinaf kanun yoluna başvurabileceklerdir. Buradan anlaşılması gereken, açıklanan durumların varlığı halinde hem uyuşmazlık hakem heyeti hem de itiraz hakem heyeti kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceğidir..." (Dekak, M. T.: Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü, Ankara, 2019, s. 120, 121).

yönünde görüşleri bulunmaktadır.

III- GEREKÇE

Sigortacı ile sigorta ettiren arasındaki özel hukuk sigortası ilişkisi sadece sözleşme ile kurulabilir. Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan çok sayıda uyuşmazlık bulunmasına karşın, ülkemizde sigortacılık alanına özel ihtisas mahkemelerinin bulunmaması ve uyuşmazlıkların çoğunu yüksek meblağlar oluşturmasına rağmen masraflı ve uzun sürelerde çözülmesi, sigorta ettiren veya sigortadan menfaat sağlayanların sigorta şirketlerine göre bilgi, tecrübe ve ekonomik bakımdan daha zayıf olması olağan yargı süreci sebebiyle sıkıntıya girmelerine yol açmaktadır (Özdamar, s. 834).

Şu hâlde, böyle bir gerçeğin varlığının kabulü ve resmen de ilanı, sigorta şirketlerine karşı duyulan yahut da duyulması gereken güvenin özellikle uyuşmazlık hâlinde, artık sorgulanmasını gerektirmiş, bu durum sigorta hukuku konusunda uzmanlaşmış, düşük maliyetli, basit ve süratli bir hukuki çare olarak sigorta tahkiminin kabulünü /orunlu kılmıştır.

Bu nedenle 03.06.2007 tarihinde kabul edilen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sekizinci Bölümünde "Tahkim" başlığı altında ve fakat sadece bir madde hâlinde "Sigortacılıkla Tahkim" müessesesi oluşturularak, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların özel bir tahkim yolu ile yani hakem aracılığıyla çözümlenmesine olanak tanınmıştır (Ulaş, s.127).

Maddenin konuluş gerekçesinde; "...Sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi işlevini yerine getiren ve kamu hukukuna göre görev yapan Müsteşarlığın, sigortacılık mevzuatına aykırılık söz konusu olmadığı takdirde yapılan uygulamalara müdahale etmesi mümkün bulunmamaktadır. Sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasındaki uyuşmazlıklar adli yargı mekanizmalarıyla çözümlenmektedir. Ancak sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması, sigortalıların mağduriyetine neden olmakta ve zararın telafisi uzun zaman aldığından sigortanın var olma amacına aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, sigortalılar, bazı uyuşmazlıklarda, riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarsan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, uluslararası uygulamalar incelendiğinde, yapıları farklılık arz etse de bir çok ülkede sigortacılık alanında ombudsman müessesesinin var olduğu görülmektedir. Madde ile getirilmek istenilen tahkim sistemi ile sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümü amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası uygulamalarda var olan "Ombudsman Sistemi" nin işleyişi esas alınmış, ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sağlanmasını teminen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yer alan tahkim sisteminin temel esas ve usulleri çerçevesinde sistem şekillendirilmiştir....Tahkim sisteminin işleyişe kavuşması ve uygulama alanı bulması, sigortalıların sistemin tarafsızlığına olan güveninin sağlanması ile mümkün olabilecektir. Bu amaçla, sigorta hakemliği müessesesi tasarlanmış ve belirli niteliklere sahip kişilerin, Komisyona başvurarak listeye kaydolmaları temin edilmiştir..

şeklinde yer alan açıklamalardan sigortacılıkta tahkim kurumunun kendine özgü nitelikleri olduğu anlaşılmaktadır.

6100 sayılı HMK'nın yürürlüğe girmesinden sonra ise ilgili maddede birtakım eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır.

03.06.2007 tarihinde kabul edilen 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 12. fıkrasının ilk hâli; "... uyuşma/lığa düşen taraflar arasında, açık ve yazılı şekilde yapılması gereken sözleşme ile daha yüksek bir tutar belirlenmemişse, hakemin verdiği kırk bin Türk Lirasına kadar olan kararlar her iki taraf için kesindir. Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki karar için temyize gidilebilir. Her halükarda Hukuk Usulu Muhakemeleri Kanununun 533 üncü maddesi hükümleri saklıdır. Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır" şeklindedir.

Kanun'un 30. maddesinin 12. fıkrasının dördüncü cümlesi 6100 Sayılı HMK'nın yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra 13.06.2012 tarihinde kabul edilerek 28.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 Sayılı Kanun'un 58. maddesi ile "Ancak tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, hakemleri yetkileri dâhilinde olmayan konularda karar vermesi, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumunda her halükârda temyiz yolu açıktır" biçiminde düzenlenmiştir.

03.04.2013 tarihinde kabul edilen 6456 Sayılı Kanun'un 45. maddesi ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 12. fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri yeniden değiştirilmiş ve üçüncü cümleden sonra maddeye yeni ibareler eklenmiş, Kanun'un yürürlüğüne ilişkin 60. maddesinde 45. maddenin Kanunun yayımlanmasından altı ay sonra yürürlüğe gireceği kabul edilmiştir. Kanun 17.04.2013 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmış olmakla, bu değişiklik 17.10.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Değişikliklerin de metne işlenmesi sonucunda 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun "Sigortacılıkta Tahkim" başlıklı 30. maddesinin 12. fıkrası " (12) Tahkim sistemine üye olmak isteyenlerden katılma payı, uyuşmazlık çözümü için Komisyona başvuranlardan ise başvuru ücreti alınır (Değişik ikinci ve üçüncü cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Beş bin Türk Lirasının altındaki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararları kesindir. Beş bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı kararın Komisyonca ilgiliye bildiriminden itibaren on gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Komisyon nezdinde itiraz edilebilir (Ek etimle: 3/4/2013-6456/45 md.). İtiraz talebinde bulunmak için bu madde uyarınca belirlenen başvuru ücretinin Komisyona yatırılması şarttır (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). İtiraz üzerine hakem kararının icrası durur (Ek cümle: 3/4/2013- 6456/45 md.). İtiraz talebi münhasıran bu talepleri incelemek üzere Komisyon tarafından teşkil edilen hakem heyetlerince incelenir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). İtiraz talebi hakkında işin heyete intikalinden itibaren iki ay içinde karar verilir (Ek cümle: 3/4/2013- 6456/45 md.). Beş bin Türk Lirası

ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararları bu madde uyarınca süresinde itiraz başvurusunda bulunulmaması hâlinde kesinleşir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Bu uyuşmazlıklar hakkında bu madde uyarınca yapılan itiraz üzerine verilen karar kesindir (Ek cümle: 3/4/2013-6456/45 md.). Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir (Değişik cümle: 13/6/2012-6327/58 md.). Ancak, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konularda karar vermesi ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumlarında her hâlükarda temyiz yolu açıktır. Temyize ilişkin usûl ve esaslar hakkında Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu uygulanır." hâlini almış; ancak Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 23. fıkrası değişikliğe uğramamış: "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki talikim hakkında da kıyasen uygulanır." düzenlemesini korumuştur.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Hukukun Uygulanması ve Kaynakları" başlıklı 1. maddesine göre. Kanun, sözüyle ve özüyle değındiğı bütün konularda uygulanır ve hâkim, karar verirken bilimsel görüşler ile yargı kararlarından yararlanır. İctihadi birleştirme konusunun çözümü için bu ilke uyarınca öğretide de kabul gören bilimsel yorum yöntemlerinden de faydalanılmalıdır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda lafzen açıkça "temyize gidilebilir" ve "temyiz yolu açıktır"11 ibarelerine yer verilmiş, Kanun'un gerekçesinde ise bu düzenlemenin kaynağı, nedenleri ve amaçları açıkça belirtilmiştir. Kanun koyucu bu düzenlemeyi Alman ve İsviçre uygulamasında mevcut olan "sigorta ombudsmanlığı kurumundan esinlenerek yaptığını, sigorta uyuşmazlıklarını kısa sürede, kolayca ve ekonomik olarak, konunun uzmanları aracılığı ile çözmeyi amaçladığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla yorum yapılırken hem kanunun lafzı (sözü), hem de düzenlemenin sübjektif tarihsel amacı ve kanun koyucunun sigorta uyuşmazlıklarını, hızlı, ekonomik ve genel yargı sistemi dışında kolayca çözüme konusundaki özel amacı ve iradesi bir başka deyişle hükümün ratio legis'i ruhu (özü) göz önünde bulundurulmalıdır.

6100 sayılı HMK'nın yürürlüğünden sonraki dönemde 13.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 sayılı Kanun ve 03.04.2013 tarihinde yürürlüğe giren 6456 sayılı Kanun ile tam da tartışma konusu olan 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde değişiklikler yapılmasına, özellikle ilk düzenlemede yer alan ve 1086 sayılı HUMK'nın 533. maddesindeki "hakemlerin kararı ancak aşağıdaki hallerde temyizen nakzolunur" şeklinde başlayan ve hakem kararlarının bozma nedenlerini düzenleyen adı geçen maddeye yapılan atıf kaldırılmasına, HUMK ve HMK' da yer alan bozma nedenlerine özellikle HMK'nın 439. maddesindeki hakem kararlarının iptali nedenlerine ilişkin düzenlemeye atıf (yollama) yapmak yerine temyiz nedenlerini 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde dört durumu kapsar biçimde düzenlenmesine göre; kanun koyucunun sigorta tahkiminde gerek HUMK gerekse HMK'daki genel sistematik düzenlemelerden ayrılarak sigorta tahkimini, iç tahkimden farklı hükümlere tabi kılmak istediğı, sigorta tahkiminin yapısına özel ve kendine özgü bir düzenleme getirdiğı sonucuna varılmaktadır.

Bölge adliye mahkemeleri 07.10.2004 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 5235 sayılı Kanun uyarınca kurulmuş, ancak çeşitli nedenlerle fiilen 20.07.2016 faaliyete başlamıştır. 6100 sayılı HMK'nın yürürlüğünden sonra kanun koyucunun sigorta tahkim komisyonu kararlarına karşı HMK'nın 439. maddesine göre iptal yoluna başvurulabileceği iradesini taşıması hâlinde HMK'nın 447/2. maddesinin uygulanmasına olanak verecek şekilde bir atıf yapması veya iptal davası sonucu verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğini belirtmesi ya da en azından suskun kalarak istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesini beklemesi gerekirken, tam aksine 03.04.2013 tarihinde yapılan 6456 sayılı Kanun değişikliğinde önceki metinde olmayan itiraz prosedürünü getirerek "itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir" düzenlemesine yer verilmiştir.

Kanun koyucu, bu değişiklik ile sigorta tahkimini kendi içinde ilk derece-istinaf sistemine benzer şekilde yapılandırarak Sigortacılık Kanunu'nun 30/12. maddesi ve Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16 ve 16/A maddeleri ile uyuşmazlık dosyalarının öncelikle sigorta hakemleri tarafından çözümlenerek karara bağlanması, sigorta hakemlerinin verdiği kararlara karşı kararın bildirimden itibaren on gün içinde itiraz olanağı tanınması, itiraz hâlinde ise üç kişilik itiraz hakem heyetince dosyanın ön incelemesi yapılarak rapor düzenlendikten sonra itiraz hakem heyetinin esas incelemeyi yapması ve sigorta hakemlerince verilen kararı yerinde görmezse kaldırarak yeni karar vermesi imkânı getirilmiştir.

Parasal sınırlar bakımından da istinaf sistemine yakın bir şekilde; beş bin TL'ye kadar verilen kararların kesin, beş bin-kırk bin TL arası uyuşmazlıklar hakkında verilen kararlara karşı öncelikle itiraz hakem heyetinde itiraz edilebileceği, itiraz üzerine verilen kırk bin Türk Lirası ve üzerindeki uyuşmazlıklar bakımından verilen kararların ise temyize tabi olduğu belirtilmiştir.

Kanun koyucu açık bir şekilde kanun yoluna ilişkin tercihini temyizden yana kullanmıştır. Zira, 6100 sayılı HMK'da değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun teklifinin 56. maddesinde 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30 uncu maddesinin on altıncı fıkrasının son cümlesi "komisyon müdürünce karar en geç üç iş günü içinde taraflara bildirilir, ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte komisyonca saklanır" şeklinde değiştirilmiş, 5684 sayılı Kanuna 57. madde ile Ek Madde 6 olarak yeni bir madde eklenmiş ancak temyize ilişkin hükümlerde bir değişiklik yapılmamıştır.

Değişiklik teklifinin 48. maddesine göre " 6100 sayılı Kanun'un 436 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. (3) Hakem kararı, hakem, hakem kurulu başkanı veya ilgili tahkim kurumu tarafından taraflara bildirilir. Ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte mahkemeye gönderilir ve mahkemece saklanır". Bu düzenlemedeki mahkemeden kasıt 7101 Sayılı Kanununun 60. maddesi ile değişik 6100 sayılı HMK'nın 439. maddesine göre "bölge adliye mahkemesi'dir. Teklifte Sigorta Tahkim Komisyonu kararları komisyonca saklanırken, ulusal tahkime ilişkin kararlar Bölge Adliye mahkemesinde saklanacaktır. Kanun koyucu sigorta tahkim komisyonu kararının bölge adliye mahkemesinde saklanması usulünü benimsemeyerek, sigorta tahkimini istinaf kanun yolu bir başka

deyişle Bölge Adliye Mahkemelerinden uzak tutmuş, yapılan bu ayrı ve özel düzenleme ile de sigorta tahkimine ilişkin kanun yolunun temyiz kanun yolu olduğu hususundaki güçlü irade ve ısrarını sürdürmüştür.

Sigorta tahkiminde, iptal davası yerine doğrudan temyiz kanun yolunda ısrar edilmesindeki gerekçe, esastan denetim ihtiyacının karşılanmasıdır. Bu yolla özellikle davacılara ve aslında davanın tüm taraflarına daha fazla güvenin verilmiş olduğu düşünülebilir (Yeşilova Aras, Yeşilova, s. 354).

İlk derece olarak uyuşmazlığın çözümüne ilişkin yapılan inceleme ve itiraz durumunda bir üst denetim olarak yer verdiği ikinci incelemeyi komisyonun kendi iç bünyesinde oluşturarak hem hızlı hem de ekonomik bir yöntem benimsemiş, bunun yanında tarafların sigorta tahkimine olan güvenini arttırmak gayesiyle itiraz hakem heyetinde maddi vakıa ve delil denetimini de yapmayı amaçlamıştır.

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru üzerine atanan sigorta hakemlerinin verdiği kararı "ilk derece mahkemesi karar" veya iç tahkimdeki " hakem karar" yerine koymuş, hakemlerin verdiği kararların itiraz yoluyla en az üç kişiden oluşacak daha deneyimli ve özellikle salt itirazları incelemekle görevli itiraz hakem heyeti tarafından incelenmesini öngörerek, istinaf incelemesine yaklaşmak istemiştir. Sabit rakamlar esas alınmakla birlikte HMK' daki istinaf ve temyize ilişkin parasal sınırlara yakın tutarlar benimsenmiştir. Buradaki hedef, hem uyuşmazlığın hızlı çözümü hem de hakem heyeti kararının, maddi vakıa ve delil değerlendirilmesi bakımından denetime tabi tutma ihtiyacının karşılanmasıdır.

6100 sayılı HMK'nın 439. kapsamında yer alan hakem heyeti kararlarının iptali nedenleri sınırlı sayıda ve şekli incelemeye yönelik olup, kamu düzenine aykırılık dışında maddi denetim yapılması mümkün değildir. Sigorta uyuşmazlıkları ise tamamen bireysel çıkar ekseninde zararın giderilmesine yönelik olduğu gözetildiğinde kamu düzenine aykırılık müdahalesi ile karşılaşma ihtimali düşüktür. Sigorta tahkim komisyonu kararı istinafa tabi olduğu kabul edildiği takdirde gerek HUMK'nın 533. maddesi gerekse HMK'nın 439. maddesindeki sınırlı sebepler nedeniyle maddi vakıa ve delil değerlendirilmesi denetimi yapılamayacaktır.

Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihten sonra Sigorta Tahkim Komisyonun sigorta hakemlerinin itiraz üzerine verdiği itiraz hakem heyeti kararlarına karşı "istinaf" yoluna başvurulabileceği kabul edildiği takdirde her halükarda temyiz yolu da miktara göre açık olduğuna göre sürecin dört aşamalı bir inceleme sonucu nihai karara bağlanacağı ve kanun koyucunun kanunu gerekçesinde belirttiği tarihsel sübjektif amaç ve geleceğe dönük uyuşmazlığı basit ekonomik ve hızlı çözmek suretiyle sigortalı, sigortadan yararlanan veya zarar görenlerin sigorta şirketlerinin insafına bırakılmayarak bir an önce tatmin etmeye dönük objektif amacından uzaklaşacağı açıktır.

Hâlbuki kanun koyucu bu amacını gerçekleştirmek için sigorta hakemlerinin karar vermesi için en fazla dört ay, itiraz hakem heyetinin karar vermesi için en fazla iki ay olmak üzere çok kesin süreler koymuş ve sürelere uyulmamasını hakemlerin belli koşullarda görevden alınması (listeden silinme) yaptırımına tabi tutarak, hem genel tahkimden hem de istinaf sistemindeki sürelerden ayrılmıştır.

Esasen sigorta tahkiminin genel karakteristik yapısı, kapsamı, işleyişi, öngördüğü kurumsal yapı bakımından da HMK'nın 407. ve devamı maddelerinde düzenlenen iç tahkimden farklı olması, istinaf kanun yolunun uygulanması hâlinde HMK'nın 439. maddesindeki istinaf kanun yolunda hakem kararlarının iptali nedenleri olarak öngörülen nedenler ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinde düzenlenen temyiz nedenlerinin farklı olması karşısında kanunların çatışması ve hangi hükümlerin uygulanacağı sorununu ortaya çıkaracağı gibi dört aşamalı bir inceleme sonucunu doğuracaktır.

Bu durumda kanun koyucunun gerekçe kısmında açıkça belirttiği, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların hızlı, çabuk ve ekonomik bir şekilde ve bu işin uzmanlarınca çözümü imkân ve ihtimali ortadan kalkacaktır.

6100 sayılı HMK'nın "genel kanun", 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun ise "özel kanun" olduğu hususu hiçbir kuşku ve duraksamaya yol açmayacak ölçüde açıktır. Bu şekilde bir özel düzenleme varken genel yollama kuralının uygulanması ise hukuk metodolojisi ile de bağdaşmayacaktır.

Bu konuda ilgili maddenin sonraki düzenlemelerinde kanun koyucunun istinaf kanun yolunu esastan ve içerik olarak da denetime tabi tutmak amacıyla kasten ve özellikle devre dışı bıraktığı, kendi özel itiraz ve temyiz sistematiğini kurduğu belirgindir.

İstisnai bir düzenleme olan bu durum öğretide "atlamalı temyiz" olarak isimlendirilerek, istinaf incelemesi yapılmadan doğrudan temyiz tabi işlere örnek gösterilmektedir.

Kanun koyucunun istinaf incelemesi yerine itiraz hakem heyeti incelemesini tercih ettiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi ile bağlantılı olan ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesinde güvence altına alınan "hak arama özgürlüğünü" korumak bakımından belirli miktarların üzerindeki uyuşmazlıklara karşı temyiz kanun yolunu açık tuttuğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararları temyiz kanun yoluna tabidir.

IV- SONUÇ

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesi ile kurulan sigorta tahkim komisyonu itiraz hakem heyetinin bölge adliye mahkemelerinin faaliyete başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararlarının temyiz kanun yoluna tabi olduğuna dair, 19.06.2020 tarihinde yapılan görüşmede üçte ikiyi aşan oy çokluğu ile karar verilmiştir.